ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքային «Կումայրի» թերթի հավելված, *1991 թ. Մայիս, № 25:* Գինը՝ 50 կոպ.

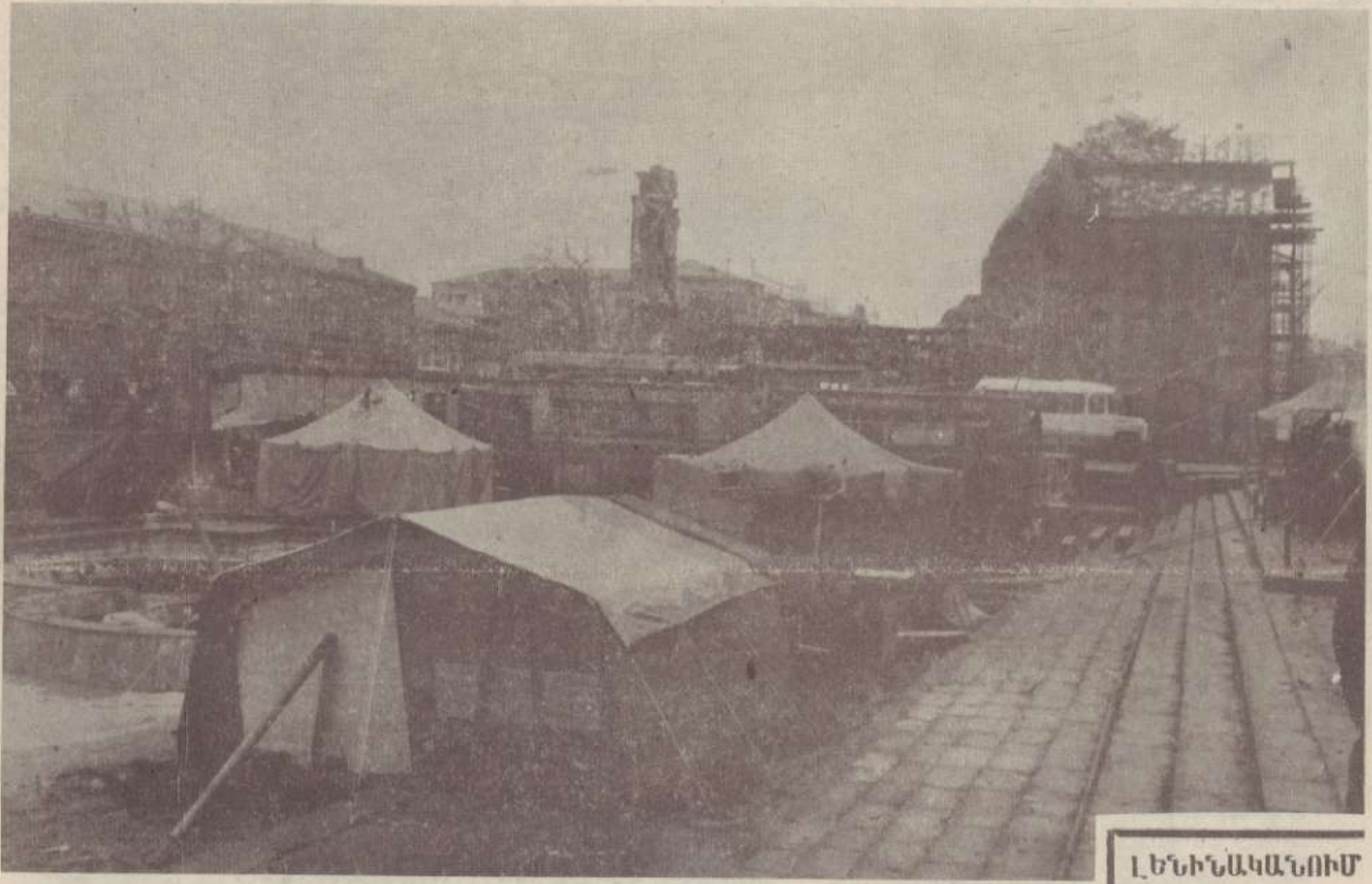

Փրկություն և հաց... Լուսանկարը՝ Ս. Գուլյանի

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆՈՒՄ ՊՈԼԻԿԼԻՆԻԿԱ ԿԿԱՌՈՒՑԵՆ

Երևանում ստորագրվեց արձանագրություն, որի համաձայն իտալական «Էնի» կոնցեռնը Լենինական քաղաքում կկառուցի պոլիկլինիկա՝ օրական 600 այցելու ընդունելու կարողությամբ: Դա իտալական կոնցեռնի՝ անհատույց նվերը կլինի լենինականցիներին:

«Էնի» կոնցեռնի միջազգային հարաբերությունների վարչության բաժնի պետի տեղակալ Ադրիանա Սալվանին ասաց. Մեր կոնցեռնը որոշեց Լենինականում կառուցել մի պոլիկլինիկա, որը կահավորված կլինի ամենաարդիական բժշկական սարքավորումներով: Դրա շինարարությունը կոնցեռնի ղեկավարությունը հանձնարարել է մեր միավորման մեջ մտնող «Ինտո» ֆիրմային, որը նման շինարարության հարուստ փորձ ունի:

Իտալացի շինարարները, իսկ դրանք կլինեն շուրջ 50-70 հոգի, պարտավորվել են պոլիկլինիկան շահագործման հանձնել մեկ տարում:

(ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ)

ՄԱՅԻՍ, № 25, 1991 Թ.

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՄԱՅՐԸ

ԼԵՎՈՆ ԳԵՎՈՐԳԻ ՏՈՆՈՅԱՆ

Ծնվել է 1961 թ. ապրիլի 14-ին, Լենինականում։ Սովորել է № 6 միջնակարգ դպրոցում։ Ավարտելով երկաթգծի ուսումնարանը բարձր առաջադիմությամբ, աշխատում էր դեպոյում որպես մեքենավարի օգնական։ Մեկ տարի անց, հաջող քննություն հանձնեց և դարձավ էլեկտրաքարշի մեքենավար։ Շատ երկար էր թըվում բաժանումը, երբ նա աշխատանքի էր գնում։ Աչքս ժամին էր, թե ե՞րբ է գալու։ Կարծես թե հոգուս նստած էր, որ անժամանակ պիտի գնար։

Լևոնիս ամուսնացրի իմ ուզած աղջկա հետ։ Ինքն էլ շատ ուրախ էր, շատ էր սիրում հարսիս։ Ունեցր երկու երեխա՝ Գևորիկս և Արևիկս։

Դեկտեմբերի 6-ին թոռնիկիս ծննդյան օրն էր։ Ես որոշեցի հաջորդ օրը երեխաներին տանել մանկապարտեզ, իսկ հարսիս էլ՝ աշխատանքի։ Լևոնս չէր ուզում, որ կինը աշխատեր, բայց ես չլսեցի նրան։ Նինգդից տարա ինձ հետ, տղաս մնաց տանը՝ քնած։ Այդպես էլ քընած գոհ դարձավ չար աղետին։ Որդուս ընտանիքը հրաշքով փրկվեց, որ հիմա իմ միակ հույսն ու ապավենն է մնացել։ Իսկ որդիս հավերժական քնով է քնած։

ՄԻԱՑՆԱԿ ՄՈՐ ՄԻԱԿ ՈՒՐԱԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Իր միայնակ մոր միակ ուրախությունը, միակ հույսն էր ԾՈՒԾԱՆԻԿ ՀԱՄԼԵՏԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆԸ, ծնված 1976-ի հոկտեմբերի 6-ին, Լենինականում։ Սև, խոշոր աչքերում անբացատրելի թախիծ կար մշտապես, թախիծ, որ կանխազգում էր գալիք պատուհասը։

Տարիքին համեմատ շատ լրջմիտ էր ու խոհուն։

1988-ին տեղափոխվել էին Սպիտակ, ուր նոր բնակարան էին ստացել։ Ծուշանիկն ուսումը շարունակեց Սպիտակի ռուսական դպրոցներից մեկում։ Նոր շրջապատում անմիջապես սիրեցին խոշորաչյա, թախծոտ ու բարի աղջկան։ Զոյինետա Եգանյանը ապրում էր իր միակ դստեր ուրախություններով ու երազանքներով։ Չար աղետը չխնայեց Զոյինետային՝ խլեց միակ ուրախությունը, հույսը, կյանքի լույսը։ 4 օր փլատակների տակ անցկացրած մայրը սպասում էր միայն հանուն աղջկա, չգիտեր, որ այլևս չկա իր սիրասուն դուստրը։

Չկա այլևս Ծուշանը, շուշան ծաղկի նման նուրբ ու քնքուշ աղջիկը. գնաց այս աշխարհից՝ իր հետևից թողնելով պայծառ հիշատակ, խորունկ կարոտ։

ՋՈՒՀԱՐՅԱՆ ԱՎԱՐԴ ԱԼԲԵՐՏԻ —1958 թ.

Մանկավարժական ինստիտուտի վերջին տարիների շըրջանավարտներից երևի չի լինի մեկը, որ չհիշի Ավարդին՝ ինստիտուտի ԼԿԵՄ կոմիտեի առաջին քարտուղարին։ Մեկն անպայման կհիշի նրա անկրկնելի ժպիտը, մյուսը՝ իրեն բաժին հասած այն բարի խոսքը, որ պահած ուներ բոլորի համար, երրորդը չի մոռանա նրա վերաբերմունքը մարդկանց, գործի հանդեպ։ Ու այս բոլոր զգացմունքները միավորվում էին՝ կյանքի կոչելով մի ամբողջական զգացմունք՝ սեր։ Այո, Ավարդին սիրում էր ամբողջ ինստիտուտը։ Բարի, գործիմաց, եռանդուն, գեղեցիկ այս Մարդը մինչև կյանքի վերջ ապրեց ուրիշին օգտակար լինելու մտահոգությամբ։ Դուրս գալով ինստիտուտի շենքից՝ Ավարդը նորից ետ է դառնում՝ ուսանողուհիներին օգնելու և այլևս չի վերադառնում։

Նրա հիշատակը երբեք չի հանգչի ճանաչողների սրտերում։

ՎԱՐԴԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել էր Լենինականում, 1964 թ. մայիսի 9-ին։ Գերազանցությամբ ավարտելով № 26 գիշերօթիկ դպրոցը, նա զորակոչվեց խորհրդային բանակ և պարտքի զգացումով կատարեց իր որդիական պարտքը հայրենիքի հանդեպ։

Զորացրվելուց հետո վերադարձավ իր հայրենի քաղաքը։ Անցավ աշխատանքի շինարարության մեջ։ Ամուսնացավ։ Ունեցավ անդրանիկ որդին, որը կյանքի իմաստը դարձավ։

Այդ օրը շատ մռայլ էր. կարծես թե նրա կյանքում ոչինչ բան կտրուկ փոխվելու էր...

Կյանքում առաջին անգամ չգնաց աշխատանքի և իր կյանքի վերջին րոպեները նըվիրեց ընտանիքին... իր որդու և կնոջ փրկությանը։ Վարդանն իր մարմնով պահեց այն ահավոր պանելները, որպեսզի որդին իրագործի իր երազանքները։ Իսկ հիմա, սիրելի Վարդան, քեզ հետ կապված հիշողությունները սուրբ մասունքներ են քո ընտանիքի և ընկերներիդ համար։

ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ՀԱԿՈԲ ԵՐՎԱՆԴԻ

Ծնվել էր Լենինականում, 1977 թ. հոկտեմբերի 9-ին։ Այդ օրը Միքայելյանների ընտանիքի համար ուրախ և երջանիկ օր էր, իրականացել էր հոր՝ Երվանդի արու զավակ, օջախի ծուխը շարունակող ունենալու երազանքը։ Տասնմեկ տարի հայրն ու մայրը երջանիկ էին իրենց միհուհար, գեղեցիկ որդով։

Հակոբը հաճախում էր № 1 երաժշտական դպրոցի դուդուկի դասարան։ Նա սիրում էր նվագել տատիկի ու պապիկի համար։ Հակոբը շատ էր սիրում նաև սպորտը, հաճախում էր մանկապատանեկան մարզադպրոցի լողի խմբակը, և լուրջ հաջողություններ ուներ։ Մայրն աշխատում էր № 10 միջնակարգ դպրոցում։ Որդու հետ նա շատ էր կապված, և որպեսզի որդին միշտ իր հետ լինի, տարավ իր մոտ։ Ուսումնառության 5 տարիների ընթացքում Հակոբը ուսման առաջավոր էր, բոլոր միջոցառումների ակտիվ մասնակից՝ իր դուդուկի հմայիչ նվագով, գեղեցիկ պարով ու արտասանությամբ։

Ավա՜ղ, 12 գարունը չբոլորած, դեռատի տղան հասակ չառավ։ Ահավոր երկրաշարժը ընդհատեց նրա կյանքը։

Հորեղբայր՝
ՍԱՄՎԵԼ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՊԱՏՄՈՒՄ Է ՀԱՅՐԸ

ԱՐՏԱԿ ԱՐՏԱՎԱԶԴԻ ԳՅՈՒԼԻՐՅԱՆ

Ո՞ր հայրը, ի տես նորածին իր երեխայի, չի բացականչել՝ հրաշք... Այո, բոլոր ծնունդները հրաշք են, հրաշք էր և Արտակիս ծնունդը, նա կարծես ծնվեց խաղաղության առավոտային պատգամով և այդպես էլ երկինք համբարձավ։

1978 թվականի անմոռաց մի օր՝ մայիսի 3-ին, աշխարհի վրա մի լուռ գիշեր էր, խորհուրդներով լի, երբ ինչպես երբեք՝ երկինք ու երկիր ողջագուրվեցին, երբ ինչպես երբեք՝ երազ ու սպասում գրկախառնվեցին, երբ ինչպես երբեք՝ լույս բարձունքներից հնչեցին քաղցրահունչ ձայներ։ Ծնվեց օծյալ զավակս՝ իմ Արտակը։

Հիշողության մեջ հավետ կմնա վերջին հեռախոսազրույցը։ Չարագույժ դեկտեմբերի 7-ի. առավոտյան էր։ Հեռախոսազանգ։

— Հայրի՛կ, արի ինձ տար, լավ չեմ զգում, չեմ ուզում դպրոց գնալ։

Խոստացա գնալ, բայց ավաղ, չհասցրեցի տեսնել սիրասուն զավակիս։ Դրանք վերջին խոսքերն էին, որ լսեցի Արտակիցս...

Զավակիս կորստյան օրերը գումարվում են ու դառնում տարիներ։ Բայց կարծես երեկ եմ խոսել նրա հետ.

— Հայրիկ, արի ինձ տար...

ԱՐՏԱՎԱԶԴ ԳՅՈՒԼԻՐՅԱՆ

ԳԱԳԻԿ ԽԱՉԻԿՅԱՆ

Հույսի եվ հուսահատության ելևէջներով

Գ.

Բայց և այնպես, ապրում ենք մենք,
Կյանքն է կրկին շարունակվում,
Աճում է իր լայն ծիրի մեջ
Ու նյարդեր է նորից պրկում։

Մեր նյարդերն են նորից պրկվում
Ու տրվում ենք կյանքի խաղին։
Դառնանում ենք, հաղթում, պարտվում
Ու դիմանում տապ ու պաղին։

Դիմանում ենք տապ ու պաղին։
Էլ ճար չկա, էլ ինչ անենք,
Մեր գոյության արմատները
Պիտի պահենք ու պահպանենք։

Պիտի պահենք ու պահպանենք
Մեր սևաչյա մանուկներին,
Պիտի պահենք ու պահպանենք
Ուժ-եռանդը մեր մատների։

Ուժ-եռանդը մեր մատների
Պիտի եռա ու դառնա դետ,
Պիտի հողը նորից հերկի,
Դառնա տուն ու... հենման կետ։

Դառնա տուն ու հենման կետ
Մեր ավերակ հոգու համար,
Որ հարություն առնենք նորից,
Դառնանք այգի, այուն ու կամար։

Դառնանք այգի, այուն ու կամար
Ու բարության մենք բուրվառենք,
Եվ չարության խայթն ու փուշը
Մեր հոգու մեջ բուռ-բուռ վառենք։

Մեր հոգու մեջ բուռ-բուռ վառենք
Ու ազատվենք մենք մեր կեսից։
Չէ որ եղանք դժոխքի մեջ
Ու խաշվեցինք անզոր հերսից։

Թե խաշվեցինք անզոր հերսից,
Թե հուսահատ, զուր ոռնացինք։
Տեսանք մահը դուրս ու ներսից,
Մեռանք, բայց և մենք հառնեցինք։

Մեռանք, բայց և մենք հառնեցինք,
Էլ ելք չկար, էլ ճար չկար։
Դարնան հետ ծիլ արձակեցինք,
Դարձանք աղբյուր, դարձանք խաչքար։

Դարձանք աղբյուր, դարձանք խաչքար,
Դարձանք աչքեր մենք զարմացած,
Որ ապրում ենք, որ մենք դեռ կանք
Ու ծաղկում է ՇԱՌԸ ԿՅԱՆՔԻ։

ՀՐԱՆՈՒՇ ԻԼՅԻՉԻ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ

Ծնվել էր 1956 թ., հոկտեմբերի 10-ին, Լենինականում։ Սովորել և ավարտել էր № 9 միջն. դպրոցը, միաժամանակ հաճախել № 8 երաժշտական դպրոցը։ 1976 թ. ընդունվել և ավարտել է Կարա-Մուրզայի անվան երաժշտական ուսումնարանի տեսական բաժինը և աշխատանքի անցել № 5 երաժշտական դպրոցում։ Ամուսնացել է 1979 թվ., օրինակելի, համերաշխ ընտանիքի մայր էր։ Շատ էր սիրում իր 2 փոքրիկ տղաներին՝ Անդրանիկին և Դավիթին։ Երազում էր առանձին բնակարան ունենալ, այն իրականացավ և զուգադիպեց աղջկա՝ Հեղինեի ծնունդի հետ։ Սակայն կարճ տևեց նրա ուրախությունը և իր 3 անմեղ երեխաների հետ մնաց իր տանը, արհավիրքը չխնայեց նաև փոքրիկներին։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԵՎՈՐԳԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Ծնվել էր 1980 թ. նոյեմբերի 8-ին Լենինականում։ Երբ լրացավ երեք տարին, հաճախեց տեքստիլի № 1 մանկապարտեզ, որտեղ աչքի էր ընկնում իր աշխուժությամբ, մասնակցում էր բոլոր խմբակների պարապմունքներին։ 1987 թ. սովորում էր № 87 միջնակարգ դպրոցում։ Շատ էր երազում դպրոց գնալ, սիրով էր կատարում բոլոր հանձնարարությունները։ Իսկ չարաբաստիկ դեկտեմբերի 7-ին նա դպրոց չգնաց։ Հիվանդ էր մայրը, չկարողացավ Անդրանիկին դպրոց տանել և իր անմեղ 3 երեխաների հետ զոհվեց Վարդբաղ 1 մ/շ. 10 շենքի № 118 բնակարանում։

ԴԱՎԻԹ ԳԵՎՈՐԳԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Ծնվել էր 1982 թ. մարտի 30-ին, Լենինականում։ Դավիթը նույնպես հաճախում էր տեքստիլի № 1 մանկապարտեզ, սակայն նրա երազանքը մնաց անկատար։ Չհասցրեց դառնալ դպրոցական։ Միշտ բարի նախանձով էր նայում եղբորը՝ Անդրանիկին, թերթում էր դասագրքերը, տետրերը, բայց ինչ իմանար, որ դպրոցի կարոտը սրտում պետք է զոհվեր իրենց տանը։

ՀԵՂԻՆԵ ԳԵՎՈՐԳԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Ծնվել էր 1988 թ. մայիսի 28-ին, Լենինականում։ Ապրեց ընդամենը 6 ամիս, նույնիսկ ծնողները չհասցրին նկարել իրենց միակ դստերը։

ՄԻՍԱԿ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1959 թ., բանվորի ընտանիքում։ Սովորել էր № 11 դպրոցում։ Դպրոցական տարիներին աչքի էր ընկել իր աշխատասիրությամբ, համեստությամբ և ազնվությամբ։ Վայելում էր թե՛ ընկերների, թե՛ մանկավարժների սերն ու հարգանքը։

Միսակը զինվորական ծառայությունն անցկացրեց Հեռավոր Արևելքում։ Զորացրվելուց հետո, որպես մոնտաժող աշխատանքի անցավ հայրենի քաղաքի էլեկտրատեխնիկական գործարանում։ Նա պատրաստվում էր սովորելու պոլիտեխնիկական ինստիտուտում, բայց, ավաղ, չհասցրեց... Ունէր բազում երազանքներ, որոնք դժբախտաբար այդպես էլ մնացին անկատար։ Միսակը ամուսնացել էր, տուն-տեղ դրել, անսահման կապված էր իր ընտանիքի հետ։

Միսակը ջերմ հայրենասեր էր։ Ղարաբաղյան շարժման առաջին իսկ օրից մինչև իր կյանքի վերջը նա ապրում էր այդ շարժմամբ, ոգևորվում ժողովրդի ուժով, տխրում նրա անհաջողությունների ժամանակ։

Երկրաշարժի այդ չարաբաստիկ օրը նա գտնվում էր գործարանում։ Բոլորի նման նա էլ առաջին իսկ ցնցումների ժամանակ հանկարծակիի եկավ, բայց չհասցրեց դուրս փախչել... Մինչ այդ Միսակը տեսավ, որ մի կին սարսափեց և ընկավ ներքև։ Նա հետ վազեց օգնելու համար այդ անծանոթ կնոջը և մնաց փլվածքների տակ։ Ուրիշ կերպ վարվել չէր կարող, նա մինչև վերջ չդավաճանեց իր էությանը։

Միսակը հեռացավ կյանքից՝ մեծ վիշտ պատճառելով ընտանիքին և հարազատներին։ Այսօր նրա երեխաներն անհամբեր սպասում են սիրելի հոր վերադարձին։ Միսակի, այդ ազնիվ ու համեստ երիտասարդի անունն երբեք չի ջնջվի նրան ճանաչողների հիշողությունից։

ԷՄՄԱ ՄԱՐՏԻՆԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Գարնանային գեղեցիկ օր ծնվեցիր, (1976 թ., ապրիլի 9-ը), իմ քնքուշ Էմմա, դու էլ, գարնան ծաղիկ, որն օր ծաղկում էիր ու գեղեցկանում՝ անհուն հրճվանք պատճառելով ծնողներիդ ու հարազատներիդ։ Բնավորությամբ էլ ասես գարուն էիր՝ ուրախ, ժպտերես, բարի ու քնքուշ։ Սիրում էիր կարդալ, երազել, ստեղծագործել։ Իսկ երբ հավաքվում էինք հարազատներով կամ ընկերներով, փոխվում էիր միանգամից, դիպուկ և սուր հումորով ծիծաղ սփռում շուրջբոլորը։

Երկրաշարժից երկու օր առաջ պապիկին արձակուրդ ճանապարհելիս խնդրեց նրան շուտ վերադառնալ։ Իսկ պապիկը սիրելի թոռնիկի զլուխը մեղմորեն շոյելով խոստացավ։ Ինչ իմանար Էմման, որ պապիկից շուտ, գաղտագողի գալիս է դեկտեմբերի 7-ը, գալիս է տանելու իրեն ու էլի քանի՜-քանիսի՜ն։ Զոհվեց Էմման՝ բզգայուն այս աղջիկը, ու այլևս չի հնչի նրա վարակիչ ծիծաղը։

ՍԵՐԳՈ ՍՏԵՓԱՆԻ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Ծնվել էր 1967 թվականի նոյեմբերի 17-ին։ Սովորել էր Գեղամ Սարյանի անվան միջնակարգ դպրոցում։ Ավարտելով 8-րդ դասարանը, կարիքից ստիպված, աշխատեց բամբակեղենի արտադրական միավորումում որպես բանվոր, 1986 թվականին արտադրությունից մեկնեց զինվորական ծառայության։ Վերադարձավ ահավոր աղետից վեց ամիս առաջ և աշխատանքի անցավ կոշիկի փաբրիկայում որպես բանվոր։ Աշխատանքում իրեն դրսևորեց համեստ բնավորությամբ, աշխատանքի նկատմամբ ունեցած բարձր պատասխանատվությամբ։ Սիրում էր երաժշտություն, հաճախակի այցելում էր մշակութային տարբեր միջոցառումների։ Հենց երաժշտություն լսելիս էլ վրա հասավ ահավոր աղետը, և մեծ երազանքներով լեցուն, 21-ամյա համեստ երիտասարդը զոհ գնաց բնության չար խաղին։

ՍՏԵՓԱՆ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

ԵՐԱԶՆԵՐԸ՝ ՍՐՏՈՒՄ

Չգիտես ինչու այդ դժնդակ օրը՝ դեկտեմբերի 7-ին նա որոշեց անպայման հագնել միայն սև շորեր, անգամ սև պայուսակ փնտրեց և գտավ։ Գնում էր դասի և կարծես հրաժեշտ էր տալիս կյանքին՝ իր տխուր հայացքով։ Այդ կենսախինդ աղջկա դեմքին չկար այն ժպիտը, որով նա կարծես կյանքի էր կոչում բոլորին՝ ասելով, «Երգով, ժպիտով, երջանիկ ապրելով սիրենք կյանքը»։

Զոհվեց ՄԱՐԻԱՄ ՀՐԱՉԻ ԵՂՈՒՆՅԱՆԸ և անջնջելի դառը կսկիծ պատճառեց որդեկորույս ծնողներին ու հարազատներին։ Ծնվել է 1969 թվականի մարտի 4-ին, Լենինական քաղաքում։ 1986 թվականին ավարտել էր № 23 դպրոցը և նույն տարում ընդունվել պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մեխանիկական ֆակուլտետը։ Հենց այս ինստիտուտի կամարների տակ էլ կտրվեց կյանքի թելը։ Կիսատ ու անկատար մնացին իղձերն ու երազանքները։

ԱՐՈՒՍ ՂԱԶԱՐԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Ծնվել է 1960 թվականին, Լենինականում։ Բարի, հոգատար ու մարդամոտ կին էր։ Աշխատում էր Շիրակ կոմբինատում, իր բարի, ջերմ ու հոգատար բնավորության շնորհիվ նա վայելում էր աշխատանքային ընկերների, մտերիմների, հարազատների սերն ու հարգանքը։ Երբեք չէր մերժում, երբ որևէ հարցով դիմում էին իրեն։

Ամուսնացած էր, ուներ երկու զավակներ, որոնք այժմ մեծանում են առանց մոր գուրգուրանքի։ Այլևս չկա գեղեցկադեմ Արուսը, հոգատար ու քնքուշ մայրը։ Չար ճակատագիրը չթողեց, որ տաք մնա Արուսի օջախը, որ մեծացնի իր զավակներին։

Դեկտեմբերի 7-ին շատերի նման Արուսն էլ վեր կացավ, գնաց աշխատանքի ու ... չվերադարձավ։

ԳԱԳԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ ՎԱԶԳԵՆ ՍԱՐԻԲԵԿԻ — 1973 թ.

Երկու օր առաջ լրացավ նրա տասնվեց տարին։ Նոր կյանքի ճանապարհ էր բացվում նրա դիմաց, նոր հույսեր, երազանքներ ու թարմ սիրո զգացմունքներ էին խլրտում սրտում։ Սովորականի նման ձեռքը վերցրեց վրձինը, գծմծեց։ Չէ, արդեն ծանոթ նավերը չի ուզում նորից նկարել։ Ի՞նչ է ցանկանում։ Ու մինչև միտքը կկարողանար պատասխանել հարցին, ձեռքը, անկախ իր կամքից, ուրվագծեց ծանոթ - անծանոթուհու մոտիկ - հեռավոր դեմքը։ Չէ, վաղը, վաղն անպայման կմոտենա, կխոսի։

Վաղը... Չեկավ այդ վաղը, ավելի ճիշտ, եկավ, բայց ոչ սպասվածի նման։

Ու օդի մեջ անհասցե տարուբերվեցին չասված խոսքեր, նորարթուն զգացմունքներ, արմատախիլ արված երազներ...

Ով լսում է ՍԱՄՍՈՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ՂԱԼԱՉՅԱՆԻ անունը, հիացմունքով է արտահայտվում նրա երիտասարդության, աշխատասիրության և նվիրվածության մասին: Հիմա նրա մասին արտահայտվում են խոր ափսոսանքով: Երկար կյանք չունեցավ, բայց եղածն էլ բեղմնավոր էր, համով-հոտով:

Սամսոնը ծնվել է 1959 թվականին: 1966-76 թվականներին սովորել և ավարտել էր № 30 միջնակարգ դպրոցը և անցել հանրօգուտ աշխատանքի էլեկտրատեխնիկական գործարանում որպես վարորդ: Սովորեց և ավարտեց պոլիտեխնիկական ինստիտուտի քաղաքային մասնաճյուղը: Ծառայությունից հետո աշխատանքի անցավ «Գյուղշին» տրեստի № 15 ՇՄԾ-ում որպես տեղամասի մեխանիկ: 1985 թվականից քաղպաշտպանության շտաբում ավագ տեսուչ էր աշխատում: Մեկ տարի անց նրան վստահվեց իր մասնագիտությամբ աշխատանք՝ Շիրակի շրջանի ջերմամատակարարման տեղամասի գլխավոր ինժեներ և այստեղ էլ իրեն դրսևորեց խոր գիտելիքներով ու աշխատասիրությամբ: Ձեռնամուխ եղավ ջերմոցային տնտեսության կազմակերպմանը. էլեկտրիկի հետ էլեկտրիկ էր, եռակցողի հետ՝ եռակցող, բանվորի հետ՝ բանվոր: Այդ ճանապարհով էլ Սամսոնը շահեց գործընկերների սերն ու համակրանքը:

Հայրը՝ Վարպետ Պետրոսը երազում էր այդ ձմեռ ամուսնացնել Սամսոն որդուն, բայց չհասցրեց...

ՉԵՄ ՈՒԶՈՒՄ ՀԱՎԱՏԱԼ

Արևը ելել՝ ողջույն է հղում,
Ծաղիկները լուռ աչերն են բացում,
Ես էլ կանգնած եմ՝ ճամփիդ եմ նայում,
Բայց չկա՜ս, չկա՜ս ու... չե՜ս լինելու:

...Ու չե՞ս լինելու: Չեմ ուզում հավատալ, որքան էլ դաժան լինի իրականությունը: Ես ինչպե՞ս հավատամ, անուշիկ իմ քույր, երբ ամեն պահ աչքերիս առաջ ես ու թվում է, թե ուր որ է բացվող դռնից կերևա չարաճճի ժպիտըդ, սևուկ ու խելացի աչքերըդ, կմտնես տուն ու կլցնես այն քո ջերմացնող շնչով, գարուն հայացքով, բայց...

Ամեն օր անցնում եմ այն ճանապարհով, որտեղով դու էիր քայլում, հիմա այնքան սառն ու ամայի է դարձել այն առանց քեզ, որ հազիվ սեղմում եմ ատամներս՝ ցավից չճչալու համար: Գարուն է հիմա դրսում, գիտե՞ս, արևը ջերմացնում է մարդկանց սրտերը, իսկ իմ սրտում ձմեռն է նստած տանտիրոջ իրավունքով, որովհետև՝ «չկա՜ս դու, չկա՜ս ու...չե՜ս լինելու»:

ԼԻԼԻԹ ԹԵԼՄԱՆԻ ԲԱԲԱՅԱՆԸ ծնվել էր 1973 թ. Երևանում: 1984 թ. տեղափոխվում են Լենինական: Չորրորդ դասարանից Լիլիթը հաճախում է Լենինականի № 37 միջնակարգ դպրոցը, սովորում էր գերազանց առաջադիմությամբ, մասնակցում տարբեր խմբակների: Երազում էր իրավաբան դառնալ: Իր հասակակիցների սիրելին էր Լիլիթը, բոլորը ցանկանում էին ինչ-որ բանով նմանվել նրան: Ավաղ, նմանվեցին միայն սև ճակատագրով:

ԱՐՏԱԿ ԲԱԲԱՅԱՆ

ԳՈՐԿՈՒ ԱՎՏՈԳՈՐԾԱՐԱՆԸ՝ ԱՂԵՏԻ ԳՈՏՈՒՄ

ԳԱԶ—53 և 66 բեռնատարների լրացուցիչ 60 շարժիչ հասավ Էջմիածին. երաշխավորված նորոգման և տեխնիկական սպասարկման կայանի մասնագետները դրանք կտեղադրեն երկրաշարժի գոտու տնտեսությունների մեքենաների վրա:

— Գորկու փառաբանված ավտոմոբիլաշինարարները յուրովի ու մեծ օգնություն են ցույց տալիս երկրաշարժից տուժած շրջանին,—ասում է կայանի դիրեկտոր Յու. Դավթյանը:—Այժմ Լենինական-Սպիտակ-Կիրովական մայրուղու վրա հերթապահում են գործարանի նվիրած երկու շրջիկ արհեստանոցները, որոնցում աշխատում են մեր կայանի լավագույն փականագործների բրիգադները և անհրաժեշտ օգնություն են ցույց տալիս ճանապարհին խափանվող մեքենաներին: Արդեն ստացել ենք նաև 300 փոխանցման տուփեր ու ղեկի մեխանիզմներ, հազարավոր ռուբլիների այլ պահեստամասեր ու հանգույցներ. որոնք կնպաստեն գոտու ավտոտնտեսությունների անխափան աշխատանքի ապահովմանը:

Մենք էլ մեր հերթին վերադասավորել ենք մեր ուժերը առաջիկայում առավել արդյունավետ դարձնելու ԳԱԶ մակնիշի մեքենաների սպասարկումը: Միայն Լենինականի գոտում կա այդ մակնիշի 3000 մեքենա, որոնց առնվազն մեկ քառորդը մենք կնորոգենք և կսպասարկենք՝ ներգրավելով նաև տեղերի մասնագետներին:

(ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ թղթ.)

ՆՎԱՐԴ ԼԵՎՈՆԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1930 թ. Ղուկասյանի շրջանի Թավշուտ գյուղում:

Երեք զավակների մայր էր, սիրված ու հարգված մանկավարժ: Սովորել և ավարտել է Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: Ավարտելուց հետո աշխատանքի էր անցել № 7 միջն. դպրոցում որպես մաթեմատիկայի ուսուցչուհի:

1974 թ. տեղափոխվեց № 35 միջնակարգ դպրոց՝ շարունակելով մանկավարժի աշխատանքը:

Դեկտեմբերի 6-ի առավոտն էր, երբ նա արթնացավ ու իր վատ երազը պատմեց հարսին և... իր միակ աղջկա ապագան վստահեց նրան: Նա շատ էր սիրում աղջկան, երազում էր, որ ամուսնացնի, հարսի շորերով տեսնի իր Արմենուհուն, ապա նոր միայն հրաժեշտ տա կյանքին: Բայց ճակատագիրը դաժան էր, բաղձանքը չկատարվեց:

Ողբերգական աղետից զոհվեց տանը, չհասցնելով աշխատանքի գնալ:

ՆԱՐԻՆԵ ՌՈԲԵՐՏԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1972 թ. մարտի 2-ին: 1979 թվականից հաճախում էր Բ. Ղարիբջանյանի անվան № 9 միջնակարգ դպրոց, որը և դարձավ նրա և հարյուրավոր այլ անմեղ երեխաների գերեզմանը:

Ահավոր աղետը կիսատ թողեց նրա երազանքները: Նարինեն երազում էր մանկավարժ դառնալ:

Աղետից չորս օր առաջ քեռու հարսանիքն էր, սակայն նրա գեղեցիկ աչքերում ժպիտի նշույլ անգամ չկար: Ասես կանխազգուշակում էր իր վախճանը:

Դեկտեմբերի 7-ի առավոտյան քրոջ հետ գնացին դպրոց և...

Ահա նրա վերջին շարադրությունից մի հատված... «Ես հպարտանում եմ քեզնով, մայր իմ, շնորհակալ եմ, որ դու սովորեցրիր ինձ կյանքում լինել ճշմարիտ ու ազնիվ, պայքարել արդարության համար և դժվարին պահերին օգնել մարդկանց»: Նա, ինչպես, դժվարին պահերին օգնության էր հասնում, ով էլ որ դիմելիս լիներ. իր բարի ժպիտով, համեստ կարողություններով սատար էր կանգնում:

Իմ բարի ու լավ, հնազանդ ու համեստ Նարինե, խաղաղություն քո հոգուն:

ԱՐՄԻՆԵ ՌՈԲԵՐՏԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1974 թ. նոյեմբերի 3-ին. ծառայողի ընտանիքում: Սովորում էր № 9 դպրոցի 8-րդ դասարանում: Ուրախանում էին ծնողները ինչպես Նարինեի, այնպես էլ Արմինեի հաջողություններով, գերազանց գնահատականներով: Դժվար է հավատալ, որ բարի ու հեզ, խելոք ու աշխատասեր Արմինեն մեր կողքին չէ: Անավարտ է նրա ձեռքի աշխատանքը՝ գոբելենը: Նա որոշել էր գոբելենը վերջացնելուց հետո նաև ասեղնագործություն սովորել, սակայն...

Շատ էր օգնում մորը, իսկ փոքր քրոջ համար կարծես տնային ուսուցչուհի լիներ՝ խստապահանջ ու համբերատար:

Երեք քույրերով էին գնում դպրոց: Այդ օրը Անանան հիվանդ էր, չգնաց: Տանից դուրս եկան երկուսով՝ Արմինեն և Նարինեն, իրար հետ էլ նահատակվեցին՝ վշտի ու թախծի մեջ թողնելով հարազատներին:

ՀԵՐՄԻՆԵ ՍԱՄՎԵԼԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1974 թ. նոյեմբերի 25-ին: 1981-ից հաճախում էր № 9 միջն. դպրոցը: 8-րդ դասարանում էր սովորում, երբ վրա հասավ աղետը: Խուլ դղրդյուն լսվեց, ճոճվեցին դպրոցի պատերը և տակովն արեցին հարյուրավոր մատաղ կյանքեր: Ծառ-ջատերի հետ էլ զոհվեց Հերմինեն:

Աղետի օրը նա վատ էր զգում, չէր ուզում դասի գնալ: Մայրն ստիպելով հանեց նրան անկողնուց, կշտամբեց և ուղարկեց դասի: Ի՞նչ իմանար, որ միակ աղջկան մահվան գիրկն էր ուղարկում:

Չկա Հերմինեն, չկա նրա գրավիչ ու անմեղ ժպիտը, կիսատ մնացին նրա երազանքները: Նա ուզում էր բուժքույր դառնալ, օգնել մարդկանց...

Ծնվեց հորեղբոր աղջկա՝ Արմինեի հետ նույն ամսին, սովորեցին նույն դասարանում և մոմի նման միասին հանգան...

ԱՐԹՈՒՐ ԱՐՄԵՆԱԿԻ

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1981 թ. հունվարի 8-ին:

1988-ից հաճախում էր № 9 միջն. դպրոց: Երեք ամիս միայն նրա ծնողները վայելեցին երեխային դպրոց տանել-բերելու հաճույքը:

Ռուսաց լեզվի դաս էր, երբ փոքրիկները անջատվեցին ցնցումներից և խառնվեցին իրար: Ընկերների հետ զոհվեց նաև ժպտերես ու չարաճճի, փոքրիկ Արթուրիկը: Զոհվեց հորեղբայրների աղջիկների՝ Նարինեի, Արմինեի և Հերմինեի հետ միասին:

Հավերժ հանգիստ Ձեզ, անաղարտ հոգիներ:

ԱԼՎԱՐԴ ԵՎ ԱՐՄԱՆ ՆՈՒՐԻՋԱՆՅԱՆՆԵՐ

Ալվարդը ծնվել էր 1954 թվականին Լենինականում, բանվորի ընտանիքում, սովորել № 5 միջն. դպրոցում։ Ազնիվ ու ճշմարտասեր աղջիկ էր, հոգատար մայր, նվիրված կին։ Նայում ես այս կնոջ գեղեցիկ լուսանկարին ու սանս հավատդ չի գալիս, որ չկա այլևս քնքուշ Ալվարդը։ Այդ օրը Արմանին հիվանդանոց էր տարել ու միասին վերադառնում էին տուն՝ Երևանյան խճուղու վրա գտնվող № 113 «Ա» շենքի 21 բնակարան։ Որևէ այլի հետ խոսելով դանդաղ բարձրանում էր աստիճաններով, չիմանալով, որ ընդամենը 15–20 րոպե անց փակվելու են աչքերը հավետ, չիմանալով, որ վերջին-վերջին անգամ է բարձրանում այդ սանդուղքներով։ Ու կատարվեց սարսափելին՝ փլուզված շենքի տակ մնաց Ալվարդը՝ փոքրիկ Արմանի հետ (ծնվել էր 1987 թ.)։ Հանգավ Արմանի այս գեղեցիկ ժպիտն էլ՝ առհուն միշտ պատճառելով հարազատներին։

ԱՐՄԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

Ծնվել էր 1963 թ. դեկտեմբերի 31-ին, Լենինականում, սովորել № 22 միջն. դպրոցում։ Դպրոցն ավարտելուց հետո մեկնում է խորհրդային բանակ, ապա վերադառնալով, անմիջապես աշխատանքի է անցնում գույքանասկեղենի ա/մ գործող-թողարկող արտադրամասում որպես ենթավարպետ։ Սիրված ու հարգված էր կոլեկտիվի կողմից, լավ ընկեր էր, բարեխիղճ և պարտաճանաչ աշխատող։ Աշխատավայրում էլ զոհվեց Արմենը՝ վշտահար թողնելով երիտասարդ կնոջն ու զույգ երեխաներին։

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Լուրջ ու գեղեցիկ այս աղջիկը ծնվել էր 1965 թ. սեպտեմբերի 28-ին, սովորել № 22 միջնակարգ դպրոցում, վերջինին զուգահեռ հաճախել է № 3 երաժշտական դպրոց։ Ավարտելուց հետո ընդունվում է մանկավարժական ինստիտուտ։ Շատ էր սիրում երաժշտությունն ու բնավորությամբ էլ շատ մեղմ էր, բարի ու զգայուն։ Որքան երազներ ուներ իրականացնելու, բայց, ավաղ, անկատար մնացին դրանք։ Ու թեև երջանիկ էր համարում իրեն իր տաք օջախով, միակ զավակով, սակայն խարուսիկ էր նրա խաղաղ կյանքը, քանի որ մոտեցող արհավիրքը տակնուվրա էր անելու ամեն ինչ՝ իր հետ տանելով Անահիտին ու դստերը՝ փոքրիկ ՔՐԻՍՏԻՆԵԻՆ։

Հ Ի Շ Ո Ղ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Նստել էին վանքի
Քարերի վրա,
Լուռ աղոթում էին
Աղջիկ ու տղա:
Մարմինը կերոն
Մայրամուտ մեռոն,
Ամոքված կոկոն,
Լուռ էր երեկոն:
Եվ ծիր էր կաթում,
Երկինք ու երկիր
Համբարձվում էին:
Կեսօր էր մեռում
Հայոց աղետին,
Աղջիկ ու տղա
Համբուրվում էին:
Երկունք էր պատել
Շիրակ աշխարհին,
Բայց այդ երկունքը
Մահ էր ու կսկիծ...
Մի աստղ շարժվեց
Դեպի ծիր կաթին:
Փշրվեց-ընկավ
Հայոց մայրերին:
Լուսնյակը բոցով
Փախավ երեկոն,
Աղջիկ ու տղա
Արտասվում էին:
Ախ, կիսատ մնաց
Աղոթքը սիրո,
Վանքի պատերը
Երերում էին:
Երկունքը տևեց
Քառասուն վայրկյան,
Երկիր ու երկինք
Գալարվում էին:
Ամեն ինչ փոխվեց,
Մոմերը հանգան,
Վանքի սյուները
Լուռ երգում էին:
Սև խունկ էր ծխում
Տիրամայրը ծեր,
Տիրոջ ձեռքերում
Հայոց խաչն էր:
Հայոց Աչն էր
Նարեկը վրան,
Հայի բախտն էր,
Հեղեղ էր արյան:
Նշխարք էր կաթում
Հայոց աղջկա
Դեմքից մաճանա,
Աստծո առաջ:
Սունկի էր իջել
Ջահել մի տղա,
Տեր իմ Զորավոր
Մնա ինձ, մնա:
Մրմուռ էր կարմիր
Քարերի վրա,
Մնա, Տեր մնա:

ՍՈՍ ՄԱՆԱՆԴՅԱՆ
Ախալքալակ

Հայ երեխաները Հունգարիայում

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ, ՏԱՍՍ-ի թղթ. Ալեքսանդր Մելնիկովը հաղորդում է.

Երկրաշարժից տուժած մի մեծ խումբ հայ երեխաներ հատուկ ուղերթով ժամանեցին Հունգարիայի մայրաքաղաք։ Մեկ ամիս նրանք կվերականգնեն իրենց առողջությունը և կհանգստանան կրած ծանր փորձությունններից հետո։ Նրանք կտեղավորվեն Բալատոնի հանգստյան լավագույն տներից մեկում, ինչպես նաև Դյոր Շոպրոնի մարզում գտնվող սանատորիայում։ Ամռանը Հունգարիան կընդունի էլի մի քանի խումբ հայ երեխաների։

Ինչպես լրատվական գործակալության թղթակցի հետ կայացած հարցազրույցի ժամանակ նշեց Հունգարիայի կարմիր խաչի ներկայացուցիչը, այդ կազմակերպության հաշվում Հայաստանում երկրաշարժից տուժածներին օգնելու համար մուծվել է արդեն 63 միլիոն ֆորինտ։

«Կումայրի», 18 հունվարի 1989 թ.

ԱՍՏՂԻԿ ՀԱՍՐԱԹԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ծնվել էր 1949 թ. սեպտեմբերի 6-ին, Անիի շրջանի Բագրավան գյուղում: Հայրենի գյուղում էլ սովորել և ավարտել է միջնակարգ դպրոցը: 1968 թ. ամուսնացել ու տեղափոխվել է Լենինական՝ կազմել հայկական օրինավոր օջախ: Նվիրված ու հոգատար կին էր, 3 զավակների հիանալի մայր: Մեծ հույսեր էր կապում երկու աղջիկների և որդու՝ Արսենի հետ։

Աստղիկն աշխատում էր № 24 բնակկառավարչությունում, ապրում Շիրակացու վրա գտնվող 54 «Գ» շենքի №45 բնակարանում: Դեկտեմբերի 7-ին, ամեն օրվա նման, երեխաներին դասի ճանապարհեց ու...՝ կնքեց իր մահկանացուն: Աստղիկը չտեսավ իր դստեր՝ Լիանայի երջանիկ ամուսնությունը։ Այսօր ապրում են նրա զավակները և ամուսինը՝ Աստղիկի կորստյան վիշտը սրտերում։

ՇԱԽԲԱԶՅԱՆ ԿԱՐԵՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ

Ծնվել էր 1960 թվականին։ Այս գեղեցիկ երիտասարդը Լենինականում բնակություն է հաստատել 1988 թ. հուլիսի 1-ից։ Տեղափոխվել էր Բաքվից և աշխատանքի անցել «Լենշին» տրեստի № 47 շինվարչությունում որպես բանվոր։ Դժվար չէ պատկերացնել, թե նա ինչեր էր տեսել ու ապրել հայրենի հողից հեռու, առավել ես 1988-ի սև օրերին։ Եկել էր Հայաստան երջանիկ ու ազատ ապրելու, ապահով կյանք վայելելու համար, բայց...Չար ճակատագիրը անես եկել էր նրա հետևից։ Դեկտեմբերի 7-ին Կարենը աշխատանքի վայրում՝ կոոպերատիվ շենքի հարդարման աշխատանքները կատարելիս կնքեց իր մահկանացուն։ Հեռացավ անվերադարձ՝ մենակ թողնելով կնոջն ու երկու աղջիկ-զավակներին։

ՇԱԽԲԱԶՅԱՆ ՄԱՐԳՈ ԱՇՈՏԻ

Ծնվել էր 1944 թվականին, ավարտել Լենինականի մանկավարժական ինստիտուտը, որից հետո աշխատանքի է անցել Սպիտակում, որպես ուսուցչուհի։ Այստեղ էլ ընտանիք է կազմում, ապրում գոհ ու երջանիկ։ Սակայն երկրաշարժի զոհերից մեկը դարձավ Մարգոն։

ԼԵՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Լրացել էր Լենայի 50 տարին, բայց դեռ այնքան շատ էին չիրականացված երազանքները։ Ինչպես բոլոր բարի ու լավ մարդիկ, Լենան էլ համոզված էր, որ կհասցնի կյանք տալ բոլոր մտահղացումներին։ Գուցեև հասցներ, եթե չլիներ այն, ինչ եղավ։

33 տարի ապակու գործարանում անցկացրած, հարգված այս կնոջը երբեք չեն մոռանում ողջ մնացած գործընկերները, բարեկամները։

ԼԻԴԱ ԱՐՏԱՎԱԶԴԻ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ (ԽԱՆԴՈՅԱՆ)

Քույրիկս, սիրելիս, կանգնել եմ ծաղիկներով «խեղդված» շիրմաքարիդ առաջ ու խոսք չեմ գտնում ասելու քեզ ու որդուդ, որ մինչև վերջ անբաժան մնացիք քեզանից: Ի՞նչ անեմ, ծնունդդ շնորհավորեմ, թե՞ մահդ ողբամ:

Այսօր դու դառնար քառասուն տարեկան, շնորհավոր ծնունդդ: Իմ սիրտը քեզ մի տապանել է հավերժ 38 տարեկան: Քեզ շրջապատող այս սպիտակ ծաղիկները, որ այնպես սիրում էիր, թող ապրող ու շարժվող այս աշխարհի շունչը հաղորդեն քեզ: Դու, որ երբեք, ոչ մի վայրկյան հանգիստ չէիր նստում, շարժումը քո նկարագիրն էր, էությունդ: Կարոտով են խոսում քաղեցիները, նաև այն փոքրիկները, որոնք հիշում են ծննդատան վերակենդանացման բաժանմունքից: Կարոտում են այն մայրերը, որոնց ուրախության ու վշտի արցունքներն ես կիսել՝ գիշերները բաժանմունքում լուսացնելիս:

Ծննդյանդ օրը, ափսոս, տարիքդ չավելացրեց·

ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ ԱՐՍԵՆ ՌՈՒԲԻԿԻ—1973 Թ.

Առաքինը քիչ բան չի ասում մարդու մասին: Արսենը՝ չափազանց համակրելի, համեստ, խելոք, շրջապատի հանդեպ հոգատար ու ուշադիր այդ պատանին այլևս չկա: Չար աղետը չանտեսեց և նրան: Կտրված ճյուղի բողբոջների նման Արսենի կյանքն էլ թառամեց դեռ տերև ու պտուղ չդարձած:

Ու հանգչում են կողք-կողքի մայր ու որդի՝ շարունակվող կյանքի չարին ու բարուն անտեսելով:

ԱՐԹՈՒՐ ՍԱՄՍՈՆԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Մեր դպրոցի ծաղիկն էր Արթուրը: Նրան ևս չխնայեց աղետը:

Սիրելի Արթուր, հիմա ես ինչպես պատմեմ քո մասին, ինչպես ներկայացնեմ քեզ, որ անծանոթները կարողանան հասկանալ, որ դու սովորական մահկանացու չէիր, որ քեզ այլ ապագա էր բաժին հանել բնությունը: Ինչպես նկարագրեմ խելացի աչքերդ, որ բռնկվում էին անմար բոցով, երբ խոսում էիր ազգի, հայրենիքի, հայրենասիրության մասին: Մեկ առ մեկ թղթի՞ն հանձնեմ մտքերդ,— որ այնքան խորն էին, իմաստուն, որ պատիվ կբերեին ցանկացածին: Մենք՝ մանկավարժներս վստահ էինք, որ ընդամենը մեկ տարի հետո մեր դպրոցին էլ բաժին կհասնի «ոսկե մեդալ»: Հիշում եմ դեկտեմբերի 7-ի մայրենի լեզվի մեր ժամը, որ քեզ համար վերջինը եղավ, հիշում եմ խանդավառված դեմքդ, ասածներդ.

Սա այն երկիրն է, որ
դարեր անթիվ
Հենել է փողը
ազատամարտի...

Արթուր, սիրելիս. մինչև օրս չեն չորացել մեր արցունքները: Վերջին զանգին լալիս էին դասընկերներդ, ուսուցիչներդ, բոլորը: Այդ օրը դու մեզ հետ էիր:

ՍԵԴԱ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Դուրյանի անվան դպրոցի ուսմասվար

ՎԵՆԵՐԱ ՈՍԿԱՆԻ ՀԱՄԲԱՐՅԱՆ

Դաժան արհավիրքը չխնայեց նաև այս բարեհամբույր հայուհու՝ ՎԵՆԵՐԱ ՈՍԿԱՆԻ ՀԱՄԲԱՐՅԱՆԻ կյանքը: Ծնվել է, երբ մարդկության գլխին պայթել էր համաշխարհային պատերազմը, 1941 թվականի հուլիսի 11-ին, Վրաստանի Բոլնիսի շրջանի Դարբաս գյուղում:

Կենսագրությունը այնքան պարզ է ու սովորական, բայց միաժամանակ այնքան իմաստալից, կարծես նմանը չի ստեղծվել աշխարհ ստեղծման օրից ի վեր: Միջնակարգ կրթությունն ստացել է հայրենի գյուղում, ապա տեղափոխվել Լենինական: 1960 թվականին ամուսնացել է, ընտանիք կազմել, երեք որդի ծնել ու դաստիարակել: Վեներան սիրում էր զավակների մեջ լավն ու բարին, ազնիվն ու գեղեցիկը: Երազում էր ամուսնացնել զավակներին, շրջապատվել թոռների ծիծաղով: Չհասցրեց: Զոհվեց կարի արտադրական միավորման գլխամասային ֆաբրիկայի մասնաշենքի փլատակների տակ:

ՄԵԼԱՆՅԱ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ ԾԱՌՈՅԱՆ—1954 Թ.

Սովորական օր էր: Մայրական գորովով հագցրեց դպրոցական երեխաներին, ճանապարհ դրեց: Հրճվանքով նայեց նրանց հետևից: Ինքն էլ էր ուշանում աշխատանքից, հագավ վերարկուն, փակեց դուռը ու...Սովորական օրը աշխարհի ականջին հնչեց որպես բոթաբեր, ողբերգական...

7 տարի թափառելով երկրից-երկիր (ամուսինը զինծառայող էր), Մելանյան նոր էր ըմբոշխնում սեփական բնակարանի, հայրենի օջախի բերկրանքը: Չհասցրեց անգամ առաջին տարեմուտը դիմավորել, ամանորը տոնել այդ տանը:

Հացիկի սովխոզ-տեխնիկումի շրջանավարտ էր Մելանյան: Կարողանում էր լավ ճանաչել ու գնահատել մարդկանց ու կյանքը: Չգիտես ինչու, միշտ մի տեսակ թախիծ կար դեմքին, իսկ ալբոմի մեջ՝ իր լուսանկարներից մեկի տակ գրել էր՝

... Գերեզմանիս բացված
վարդը
Կպատմի ձեզ սրտիս
դարդը...

34 տարեկան երջանիկ կինը չգիտես ինչու մտածում էր մահվան մասին: Գուցե ինչ-որ բան կանխազգո՞ւմ էր...

ԱԼԼԱ ԿՈՐՅՈՒՆԻ ԿՅՈՒՐԵՂՅԱՆԸ ծնվել է Լենինական քաղաքում 1958 թվականի փետրվարի 2-ին: Աշխատում էր Չկալովի անվան կարի արտադրական միավորումում: Ուներ երեք երեխա: Երկու տարեկան էր, երբ Ալլան զրկվեց մորից: Հայրն ամուսնացավ և երեք քույրերին թողեց քեռու խնամքին: Իր ընտանիքի համար Ալլան լավ մայր էր, լավ հարս:

Դաժան երկրաշարժը Ալլային էլ բաժին հասավ: Զոհվեց կարի ֆաբրիկայում, աշխատատեղում:

Քույրը՝ ԱՆՆԱ ԿՈՐՅՈՒՆԻ ԿՅՈՒՐԵՂՅԱՆԸ ծնվել է 1960 թվականի հունիսի 10-ին: Աշխատում էր Ախուրյանի կարի ֆաբրիկայում: Քրոջ հետ միասին դժվար մանկություն ճաշակեց, որբի անուրախ մանկություն, որին ահավոր երկրաշարժը հաջորդեց: Այդ օրը երկրորդ հերթ պիտի աշխատեր: Աննան տանն էր, քնած և այլևս չարթնացավ:

ՌՈԶԱ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ծնվել էր 1952 թ. սեպտեմբերի 16-ին, Լենինականում: Մահացել է 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ին: Ռոզա Կարապետյանը սովորել է № 35 դպրոցում, ավարտել է Լենինականի Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտը, ավարտելուց հետո 6 ամիս աշխատել է Սպիտակի շրջանի Չիգդամալ գյուղում: 1975 թ. ամուսնացել էր և ուներ երկու աղջիկ:

1988 թ. դեկտեմբերին տընային վարձը մուծել և վերադարձել էր տուն, երբ սկսվեց երկրաշարժը: Ռոզան գտնվեց աղետի 16-րդ օրը, պահարանի մոտ ընկած, տան վարձի գրքույկը ձեռքին: Թաղված է Շիրակ գերեզմանատանը:

ՄՈՆՂՈԼ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ՝ ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻՆ

Մոնղոլ ժողովուրդը առաջիններից էր, որ օգնության ձեռք մեկնեց փլատակների տխուր համայնապատկերից, հարազատների, մոտ ու սիրելի մարդկանց կորստյան վըշտից շանթահար եղած մեր համաքաղաքացիներին: Հեռավոր Ուլան Բատորից մեր քաղաք շտապով եկած խմբի ղեկավարը՝ Մոնղոլական Ժողովրդական Հանրապետության արտաքին տնտեսական կապերի և մատակարարման մինիստրի առաջին տեղակալ Դախիի Գոտովը, «Բանվորի» խմբագրության աշխատակիցների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ հայտնեց այն սրտակից վերաբերմունքի մասին, որ դրսևորել են իր հայրենակիցները Հայաստանում տեղի ունեցած երկրաշարժի բոթն առնելուց հետո: Իսկ հանրապետության կառավարությունը ժամանած առաջին խմբի հետ աղետյալներին անհատույց ուղարկել էր 20 տաք յուրտ, 300 հազար տուփ տավարի շոգեխաշած մսի պահածո, 10 մլն հատ թանկարժեք դեղահաբ և այլ ապրանքներ:

ՋՈՀՎԱԾ ՄԱՅՐԻԿԻՍ

Թե մի ողջ աշխարհ
Գրկումս ունենամ,
Մայրիկ, սիրելիս,
Միայն քեզ կտամ:

Թե իմ կրծքի տակ
Դարեր ունենամ,
Միայն գարունները
Մայրիկ, քեզ կտամ:

Թե ողջ աշխարհի
Արքան ես դառնամ,
Բոլոր գանձերը
Մայրիկ, քեզ կտամ:

Ամենից թանկը
Կյանքն է ինձ համար,
Մայրիկ, ետ դարձիր,
Կյանքս քեզ կտամ:

***

Աստղերով լեցուն գիշեր է պայծառ,
Ու արթնացել է կարոտս անդարձ,
Մոտեցավ մայրս շշյունով հուշիկ,
Դրեց տաք կրծքին, գլուխս հոգնած:

Հանկարծ չքացավ տեսիլքը չքնաղ,
Աստղերը պայծառ մեկ-մեկ մարեցին,
Ջարդվեց, հոշոտվեց և լույսը լուսնի
Ձեռքերս մորս մեկնած մնացին:

Անցել է արդեն մոտ երկու տարի,
Ու էլի շատ-շատ տարիներ կանցնեն,
Մայրիկ, սիրելիս, ամեն գարնան հետ,
Թարմ ձնծաղիկներ ես քեզ կբերեմ:

ԱՐԹՈՒՐ ԻՐԻՑՅԱՆ
Վ. Տերյանի անվան № 15 միջնակարգ դպրոցի 11-րդ «Բ» դասարանի աշակերտ

Ասում են ճակատագիր չկա, նախազգացում չկա... Դե եկ ու 31-ամյա Նոյեմի ծնողներին, հարազատներին բաժին հասած ողբերգությունից հետո մտածիր նույնը: Չես կարող, ՆՈՅԵՄ ԾԱՎԱՌԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ կյանքի ոչ մեկ, ոչ երկու, այլ երևի բոլոր կարևոր դրվագներն իրենց դաշտը ճակատագրականությամբ քեզ հակառակը կապացուցեն ու դու... պարզապես կըլնես՝ ներսումդ խլացնելով հարցի ու բողոքի այն ճիչը, թե՝ դաժան, այսքա՞ն էլ դաժան, անողորմ... Այո, մի՞թե ճակատագիրը այդքա՞ն դաժան ու անողորմ կարող է գտնվել մի մարդու նկատմամբ, նրան վերցնել իր չար աչքի ուղիղ նշանառության տակ...

Նոյեմը (ծնված 1957 թ. հունիսի 8-ին, Լենինականում), Հակոբ Հակոբյանի անվան (№ 7) միջնակարգ դպրոցը 1974 ավարտեց գերազանցությամբ: Միջահասակ էր Նոյեմը, շագանակագույն աչքերով, վարսերը՝ մեղմ շիկավուն: Արտառոց աշխատասեր էր, ժպտերես ու ծիծաղկոտ, հյուրասեր և ընկերասեր: Անչափ սիրում էր երգն ու երաժշտությունը:

Ուզում էր նվիրվել աշխարհի ամենամարդասիրական աշխատանքին՝ բժիշկ դառնալ: Նոյեմը ուզում էր դառնալ լավ բժիշկ, իսկական բժիշկ, գիտելիք ունեցող բժիշկ, որոնք մարդկանց սխալ չեն ախտորոշում և խլում են անգամ մահվան ճիրաններից... Իրեն, ավա՜ղ, չկարողացան. ճակատագիրը դրա ճիշտ հակառակ սցենարն էր հորինել Նոյեմի համար:

Նոյեմը 1977 թ. ընդունվեց պոլիտեխնիկական ինստիտուտի նախապատրաստական բաժին: Հաջորդ տարի նա արդեն սննդի արդյունաբերության տեխնոլոգիա բաժնի ուսանողուհի էր: Հինգ տարի ուսանելուց հետո, իր շայր համակուրսեցիների հետ, աշխատանքի անցավ Գերցենի փողոցի հարևանությամբ գտնըվող նորակառույց սննդի կոմբինատում, լաբորանտ էր աշխատում:

Ամուսնանալու էր Նոյեմը... Վերջին ամսի ընթացքում շատ տխուր էր: Հարցրել էին հարազատները՝ չե՞ս ուզում տըղային: «Չէ, դա չէ պատճառը, տխուր եմ»,— պատասխանել էր խուսափողաբար, իսկ գործընկերներից ոմանց ասել էր. «Ինձ թվում է, թե ես իմ ուրախության օրը չեմ հասնի, ինձ հետ մի վատ բան կլինի»:

Նշանադրության հանդեսը նախատեսել էին դեկտեմբերի 8-ին: Խառն էր իրադրությունը Հայաստանում, հարազատները մտածեցին ժողովրդի սըրտի հետ գնալ, հետաձգեցին՝ 10-ին, սակայն, քանի որ հուզումները շարունակվում էին, մինչ աղետը նորից փոխեցին ժամանակը և որոշեցին բըստույգ օրը՝ դեկտեմբերի 17, ժամը 16.00-ին:

Բացվեց դեկտեմբերի 7-ի մառախլապատ առավոտը, ինչ պես ամենակոպ հրեշի երախ՝ դաժա՜ն-դաժա՜ն... Մայրը, իբրև ականատես, պատմում է, որ այդ օրը Նոյեմը տանից դուրս գալուց առաջ հետ է դարձել, հրաժեշտ տըվողի հայացքով նայել տանը:

Աղետ տարերքը վրա հասավ, երբ նա սննդի կոմբինատի երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկում էր: Անունն էլ՝ նորակառույց էր: Նորակառույց էր, բայց կառույցի հեղինակները չէին ունեցել ամենակարևորը՝ խիղճ... Շենքը թափով երերաց և ամեն ինչ կորավ փոշու ու փլվածքների տակ:

Նոյե՛մ, Նոյե՛մ նրա փլված աշխատատեղի մոտ գոռում էին հարազատները: Աղետից 3-4 ժամ հետո գտան Նոյեմին, աղջիկը խուլ արձագանքեց:

Մոտ 15 բժիշկներ շրջապատեցին Նոյեմին, մեքենայի մոտ զննեցին, ապա տարան ռենտգեն ստուգման: Կոտրըվածք չուներ: Բժիշկները հավաստիացրին, որ ներքին օրգաններից արյունահոսություն էլ չունի, մինչդեռ...

Դեկտեմբերի 13-ին, ժամը 18-ին սկսվեց վիրահատությունը: Հայ բժիշկները դուրս եկան վիրահատարանից և տեղեկացրին, որ վիճակն անհույս է:

Դեկտեմբերի 17-ին, ժամը 16-ին հարազատները հրաժեշտ էին տալիս սիրելի Նոյեմին: Վշտի, աղետի հետևանք հանդիսացող համընդհանուր շոկի մեջ չէին նըկատել, որ ճակատագրի չար զուգադիպությամբ հուղարկավորության օրն ու ժամը համընկել են նշանադրության հան դեսի օրվան ու ժամին, որը հարազատներին, բարեկամներին ու ընկերներին նախապես բաժանված հրավիրատոմսերում էր նշված: Մի հարցում միայն Նոյեմի «բախտը բերեց». Լենինականում այդ օրերին ծաղիկ չէր նարվում, բայց Նոյեմի հարազատները, որոնք նրա նշանադրության հանդեսին պետք է գային, ծաղիկներ բերեցին Երևանից:

Դաժան աղետից անցել է մոտ երեք տարի, հարազատները, անգամ նշանածը՝ Օնթան, ոչ մի կերպ չեն կարողանում խլացնել իրենց վիշտը, որը կարծես չսպիացող վերք լինի, արնակարմիր ու երբեք-երբեք չթառամող ծաղիկ...

Ա. ԳԱՐԵԳԻՆՅԱՆ

ՎԱԶԳԵՆ ՍԵՐՅՈԺԱՅԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել էր 1981 թ., Լենինականում: Իր սև մազերով և հմայիչ սև աչքերով Վազգենը հրապուրում էր ամեն մի մարդու: Շատ էր սիրում իր պապիկին, որի անունն էր կրում: Սովորում էր 9-րդ դպրոցի 1-ին դասարանում: Երկրաշարժից մեկ օր առաջ մայրիկի հետ ծաղիկներ գնեց, որ գնար պապիկի գերեզմանին այցելության: Հաջորդ օրը առավոտյան արթնանալուն պես նայեց ծաղիկներին և գնաց դպրոց... գնաց և տուն չվերադարձավ... Կուլ գնաց չարագույժ աղետին, իր հետ տանելով պապի համար գնած ծաղիկները:

«ԿՈՒՄԱՅՐԻ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ
ԿՈՒՄԱՅՐԻԻ ՔԱՂՀՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՄԱՅԻՍՅԱՆ Փ. 47
ՊԱՏՎԵՐ՝ 1109